

Орикс і Деркач

Світ безповоротно розділено: еліта і плебеї, науковці й простаки. Через перенаселення і глобальне потепління, яке зайшло дуже далеко, Земля може стати непридатною для життя. Роздроблене людство викачує останні ресурси з виснаженої планети. Дітей можна замовити, а нові органи вирощують в тілах гібридів. Здається, цей світ приречений. І тоді двоє друзів, Сніголюд та Деркач, і їхня подруга Орикс стають співучасниками проєкту «Парайдайс», що має створити расу нових людей. Таких, що не вигадають собі богів і не залежатимуть від ґаджетів, житимуть у гармонії з природою, не намагаючись її знищити. Але серед трьох творців один вирішить: створивши щось нове, треба викоринити старе. Знаряддям викоринення старого світу має стати глобальна пандемія страшної хвороби, ліків від якої немає...

МАРґАРЕТ
ЕТВУД

ОРИКС
І ДЕРКАЧ

ΜΑΡΓΑΡΕΤ
ΕΤΒΥΔ

MARGARET ATWOOD

ORYX AND CRAKE

A NOVEL

МАРґАРЕТ ЕТВУД
ОРИКС І ДЕРКАЧ

РОМАН

ХАРКІВ **2021** **КЛУБ**
СІМЕЙНОГО
ДОЗВІЛЛЯ

Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля»
2021

ISBN 978-617-12-8538-5 (epub)

Жодну з частин цього видання не можна копіювати або відтворювати в будь-якій формі без письмового дозволу видавництва

Електронна версія зроблена за виданням:

Друкується за виданням:
Atwood M. Oryx and Crake : The Maddaddam Trilogy, Book 1 / Margaret Atwood. — London :
Virago Press, 2013. — 448 p.

Переклад з англійської *Наталії Михаловської*

Дизайнер обкладинки *Маріанна Пащук*

Етвуд М.

Е88 Орикс і Деркач : роман / Марґарет Етвуд ; пер. з англ. Н. Михаловської. — Харків :
Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», 2021. — 320 с.

ISBN 978-617-12-8347-3
ISBN 978-0-349-00406-8 (англ.)

Світ безповоротно розділено: еліта і плебеї, науковці й простаки. Через перенаселення і глобальне потепління, яке зайшло дуже далеко, Земля може стати непридатною для життя. Роздроблене людство викачує останні ресурси з виснаженої планети. Дітей можна замовити, а нові органи вирощують у тілах гібридів. Здається, цей світ приречений. І тоді двоє друзів, Сніголюд та Деркач, і їхня подруга Орикс стають учасниками проекту «Парайдайс», що має створити расу нових людей. Таких, що не вигадують собі богів і не залежатимуть від гаджетів, житимуть у гармонії з природою, не намагаючись її знищити.

Але серед трьох творців один вирішить: створивши щось нове, треба викоринити старе. Знаряддям викоринення старого світу має стати глобальна пандемія страшної хвороби, ліків від якої немає...

УДК 821(71)

© O.W. Toad, Ltd, 2003

© Hemigo Ltd, видання українською мовою, 2021

© Книжковий Клуб «Клуб Сімейного Дозвілля», переклад та художнє оформлення, 2021

Моїй сім'ї

Мабуть, я міг би, як і інші, дивувати тебе неймовірними оповідками, але я волів викладати самі факти найпростішим способом і стилем, бо головний мій намір полягав у тому, щоб просвіщати тебе, а не бавити¹.

Джонатан Свіфт. Мандри Гуллівера

¹ Пер. з англ. М. Іванова. (Тут і далі прим. перекл., якщо не зазначено інше.)

Ніде подітися, ніде шукати порятунку? І неможливо вивчити напам'ять життєві дороги? Ні провидіння, ні прихистку, тільки диво і стрибок з вершини вежі в невідоме?²

Вірджинія Вулф. До маяка

² Пер. з англ. Ю. Герус.

Манго

Сніголюд прокидається вдосвіта. Лежить нерухомо, слухаючи, як накочується приплив, хвиля за хвилею прохлюпує над усілякими барикадами, шу-шух, у ритмі биття серця. Він дуже хотів би вірити, що й далі спить.

На східному обрії з'явився сіруватий серпанок, зараз підсвічений рожевим смертоносним блиском. Дивно, що цей колір усе ще здається ніжним. На його тлі вирізняються темні обриси прибережних веж, неправдоподібно здіймаючись із рожевості та ясної блакиті лагуни. Крики птахів, що там гніздяться, скрегіт, з яким далекий океан треться об ерзаци рифів із заіржавілих автомобільних запчастин, розкиданої цегли й усілякого мотлоху, звучать майже як недільний вуличний рух.

За звичкою дивиться на годинник: корпус із іржостійкої сталі, полірований алюмінієвий ремінець, що досі блищить, хоча вже й не працює. Тепер він носить його лише як талісман. Ось що показує йому чистий циферблат: година нуль. Це викликає в нього тремтіння страху — цей брак офіційного часу. Ніхто ніде не знає, котра година.

— Заспокойся, — каже він собі. Кілька разів глибоко вдихає, тоді чухрає місце комашиного укусу, але не там, де свербить найбільше, дбає, щоб не здерти струпи: зараження крові — це останнє, що йому потрібно. Відтак пильно оглядає землю, шукаючи там дикої живності: усе спокійно, жодних лусок, жодних хвостів. Ліва рука, права стопа, права рука, ліва стопа — так він спускається з дерева. Стріпавши галуззя та кору, загортається в брудне простирадло, наче в тогу. На ніч для безпеки повісив свою бейсболку, автентичну репліку «Ред Сокс», на гілку. Заглядає всередину, викидає павука, надягає.

Робить кілька кроків ліворуч, мочиться в куці.

— Вище голови, — каже польовим коникам, які тікають від струменя. Тоді обходить дерево, віддаляється від свого звичного пісуара й нишпорить у схованці, яку змайстрував із кількох бетонних плит, обмотавши їх дротяною сіткою, щоб уберегти від щурів і мишей. Сховав там кілька манго, зав'язаних у пластиковий пакет, бляшанку безм'ясних коктейльних сосисок «Стрункіана» та дорогоцінні пів пляшки скотчу — ні, радше третину — і поцуплений із трейлерного парку енергетичний батончик із шоколадним смаком, розлізлий і липкий під фольговою обгорткою. Не може змусити себе з'їсти його:

ану ж це останній, який йому вдалося знайти? Ще він тримає там відкривачку до бляшанок і, без жодної певної причини, ніж для розколювання льоду, шість порожніх пивних пляшок — це від сентиментальності, а також щоб зберігати свіжу воду. Ще окуляри від сонця, надіває їх. Одного шкельця бракує, але це краще, ніж нічого.

Відкриває пластиковий пакет: залишилося лише одне манго. Дивно, він пам'ятав, що було більше. Усередину залізли мурашки, хоча він зав'язав пакет так туго, як тільки міг. Вони вже бігають йому по передпліччях, чорні й малі жовті, особливо люті. Кусають несподівано гостро, а надто ті жовті. Він змахує їх.

— Точне виконання звичних повсякденних правил дає змогу підтримувати добру мораль і психічне здоров'я, — уголос промовляє він. Має відчуття, що цитує книгу, якийсь застарілий складномовний указівник, написаний для європейських колоністів, які закладали плантації — такі чи інші³. Він не пригадує, щоб колись читав щось подібне, але це неістотно. У його мозку, там, де колись була пам'ять, чимало прогалин. Плантації каучуку, плантації кави, плантації юти. (Що таке юта?) Їм наказано надягати тропічні шоломи, перевдягатися до обіду, утримуватися від гвалтування тубільців. Ні, не говорилося «гвалтування». Від ближчих стосунків із місцевими жінками. Або ж, інакше кажучи...

Він готовий битися об заклад, що вони не утримувалися. У дев'яти випадках із десяти.

— З огляду на пом'якшувальні обставини, — каже він. Стоїть, розкривши рота, намагаючись згадати решту речення. Сідає на землю й починає їсти манго.

Морські уламки

На білому пляжі з перемелених коралів і подрібнених костей гуляє група дітей. Без сумніву, плавали, досі мокрі та блискучі. Їм варто бути обережнішими: невідомо, хто може напасти на лагуну. Але вони необережні, не те що Сніголюд — не занурить у воду й пальця на нозі, навіть уночі, коли сонце не може до нього дістатися. Поправка: особливо вночі.

Дивиться на них із заздрістю, чи це ностальгія? Неможливо: дитиною він ніколи не плавав у морі, ніколи не бігав роздягненим на пляжі. Діти пильно оглядають терен, схиляються, піднімають уламки, тоді радяться між собою, дещо залишаючи, дещо відкидаючи; їхні скарби потрапляють у подертий мішок. Раніше чи пізніше — може на це покладатися — знайдуть його там, де він сидить, замотавшись у своє напівзогниле простираadlo, обхопивши гомілки та смокчучи манго. Через пекуче сонце сховався в затінку дерев. Для дітей — товстошкірих, відпірних до ультрафіолету, — він створіння темряви й сутінків.

Ось вони підходять.

— Сніголюд, о Сніголюд, — наспівують на свій лад. Ніколи надміру до нього не наближаються. Чи це з поваги, як йому хотілося б думати, чи тому, що від нього тхне?

(Він тхне й добре це знає. Тхне зіпсованим жиром, смердить, як морж, — сіллю, рибою, — не те щоб він колись нюхав цю тварину. Але бачив на картинках.)

Відкривши свій мішок, дитячий хор завів:

— Сніголюде, дивись, дивись, що ми знайшли!

Дістають різні предмети, простягають їх, наче пропонуючи на продаж: автомобільний диск, фортепіанну клавішу, уламок блідо-зеленої пляшки з-під шипучки, вигладжений океаном. Пластикове пакування від «РадісПлюсу», порожнє; відерце з-під «ЦяцяКурчат О'Грудок», теж порожнє. Комп'ютерну мишку чи, радше, побиті її рештки з довгим проводом.

Сніголюдові збирається на плач. Що він може їм сказати? Не має змоги пояснити їм, що це за дивні предмети. Проте вони, напевно, відгадали, що він скаже: завжди те саме.

— Це дотеперішні речі.

Тримається тону доброзичливого, але відстороненого. Педагог, віщун і добрий дядечко водночас — таким має бути його голос.

— Зашкодять нам? — Інколи вони знаходять бляшанки з машинним мастилом, їдкі розчинники, відбілювачі в пластикових пляшках. Пастки з минулого. Його вважають експертом щодо можливих нещасних випадків: їдких рідин, огидних випарів, отруйного пилу. Дивних болів.

— Ці ні, — відповідає їм. — Вони безпечні.

Тут вони втрачають інтерес, давши мішку звиснути. Але не відходять: стоять, дивляться. Насправді прочісування пляжу — це тільки привід. Куди більше їм хочеться глянути на нього, бо він дуже на них схожий. Час від часу просять його зняти сонячні окуляри та знову їх надіти: хочуть перевірити, два в нього ока чи три.

— О Сніголюд, о Сніголюд, — співають вони, більше самі собі, ніж йому. Для них його ім'я — лише три склади. Не знають, хто такий сніголюд, — ніколи не бачили снігу.

Одним із правил Деркача було таке: не вибирати назв, для яких не можна зазначити фізичного відповідника, — бодай опудала, бодай шкелета. Жодних єдинорогів, грифонів, мантикор чи василісків. Але ці правила більше не діють, і Сніголюд із гіркуватою радістю прийняв це двозначне ім'я. Снігова Людина — існує й не існує, зблискує на краях заметілі, мавпоподібна людина чи людиноподібна мавпа, таємнича, невловима, відома лише з чуток і відбитих задом наперед слідів. Казали, що гірські племена переслідували й убивали їх за кожної нагоди. Казали, що їх варили й пекли, улаштовували святкові бенкети; він припускав, що особливо святковими вони були тому, що межували з людоджерством.

Наразі він скоротив ім'я. Він просто Сніголюд. *Снігову Людину* залишив для себе як власну таємну волосяницю.

Трохи повагавшись, діти сідають навпочіпки півколом, хлопчики й дівчатка разом. Кілька молодших досі пережовують свій сніданок, зелений сік стікає їм по підборіддях. Страшенно всі забруднюються, не маючи дзеркал. А все ж вони напрочуд привабливі, ці діти, — кожне голе, кожне ідеальне, у кожного інший колір шкіри: шоколад, рожа, чай, масло, вершки, мед, — але всі зеленоокі. Естетика Деркача.

Очікувально дивляться на Сніголюда. Не інакше мають надію, що він із ними порозмовляє, але він сьогодні не в гуморі. Щонайбільше

може дозволити їм оглянути зблизька свої окуляри від сонця, блискучий зламаний годинник чи бейсбольну шапочку. Шапочка їм подобається, але вони не розуміють призначення цієї речі — знімного волосся, що не є волоссям, а він ще не вигадав байки з поясненням.

Якийсь час мовчать, позиркують, міркують, а тоді найстарший починає:

— Сніголюде, а розкажи нам, що це за мох росте в тебе на обличчі? Інші долучаються.

— Скажи нам, скажи нам, скажи нам!

Без штурханини, без хихотіння: запитання серйозне.

— Пір'я, — відповідає він.

Вони питають про це принаймні раз на тиждень. Він завжди відповідає однаково. Навіть за цей короткий час — два місяці, три? Він збився з ліку — вони нагромадили запас знань і здогадів про нього: *«Сніголюд був колись птахом, але забув, як літати, а решта його пір'я випала, тож він мерзне, потребує другої шкіри й мусить кутатися. Ні: він мерзне, бо їсть рибу, а риби холодні. Ні: він кутається, бо втратив свою чоловічу річ і не хоче, щоб ми це побачили. Тому не піде плавати. Сніголюд має зморшки, бо колись він мешкав під водою, і від цього його шкіра поморщилася. Сніголюд сумний, бо інші такі, як він, відлетіли за море, і тепер він сам-один».*

— Я теж хочу мати пір'я, — каже наймолодший. Даремна надія: у Дітей Деркача чоловіки безбороді. Сам Деркач уважав бороди нераціональними, гоління його дратувало, тож ліквідував потребу в ньому. Не для Сніголюда, очевидно, йому вже запізно.

Тут завели всі відразу:

— О Сніголюд, о Сніголюд, ми можемо мати пір'я?

— Ні, — відповідає він.

— Чом ні, чом ні, чом ні? — заспівало двоє найменших.

— Одну хвильку. Я спитаю Деркача. — Він здіймає догори годинник, тоді прикладає до вуха, наче прислухаючись. — Ні, — каже він. — Деркач каже, що ні. Жодного пір'я. А тепер геть, пісюхи.

— Пісюхи? Пісюхи? — Презираються, тоді зиркають на нього. Він помилився, сказав нову річ, яку неможливо пояснити. Вони не вбачають у слові «пісяти» нічого, що могло б їх образити. — Що таке пісюхи?

— Геть звідси! — Замахується на них простирадлом, а вони розсипаються, біжать уздовж пляжу. Далі не мають певності, чи варто його боятися та як боятися. Невідомо, чи скривдив би він дитину, але його природа не цілком зрозуміла. Годі сказати, що він міг би зробити.

Голоси

— Пустеля, пустка, самота, — голосно каже він. — Пустельний океан⁴.

Ще один клаптик пекучого цитатника в голові.

Поправка: морське узбережжя.

Він відчуває потребу почути людський голос — голос, цілковито людський, як його власний. Інколи регоче, мов гієна, або реве, наче лев, — його ідея гієни, його ідея лева. Дитиною він переглядав старі DVD-диски з програмами про тварин: їхня поведінка включно з копуляцією, гарчанням, нутрощами, матері облизують своїх малят. Чому це здавалося йому таким заспокійливим?

Або рохкає та пищить, як свинон, або виє, як вовкопес: «Агу-у! Агу-у!» Інколи в сутінках бігає по піску туди й сюди, кидає каміння в океан і вигукує: «Срака, срака, срака, срака, срака!» Після такого йому легшає.

Устає та здіймає руки, щоб потягтися, а його простирadlo спадає. Збентежено дивиться вниз, на своє тіло: брудна шкіра, покусана комахами, жмутки чорно-сивих волосків, загрубілі пожовклі нігті на ногах. Голий, як тоді, коли народився на світ, не те щоб він пам'ятав, як це було. Стільки важливих подій відбувається в людей за спинами, коли вони не можуть за цим простежити: наприклад, народження та смерть. І тимчасове забуття сексу.

— Навіть не думай про це, — каже він собі. Секс — як алкоголь, негоже починати думати про нього від самого ранку.

Колись він дбав про себе — бігав, займався в тренажерному залі. Зараз же бачить власні ребра: сходить нанівець. Недостатньо тваринних білків. Жіночий голос пестливо каже йому до вуха: «Гарні сіднички!» Це не Орикс, якась інша жінка. Орикс тепер небалакуча.

— Скажи щось, — благає він її. Вона його чує, він мусить у це вірити, але відповідає йому мовчанням.

— Що я маю зробити? — питає він її. — Знаєш, що я...

— Ох, гарні кубики! — перебиває його шепіт. — Солоденький, просто ляж.

Хто це? Дівка, яку він колись купив. Поправка: професіональна експертка секс-умінь. Циркачка на трапеції, гумовий хребет, обклеєна блискітками, як риба лускою. Він ненавидить ці відлуння. Таке чули святі, божевільні завошивлені самітники у своїх печерах і пустелях. Невдовзі він побачить прекрасних демонів, манитимуть його, оближуючи губи, з яскраво-червоними пипками грудей і рожевими язиками. Із хвиль за зруйнованими вежами випірнуть сирени, а він почує їхній чарівний спів, попливе до них, і його зжеруть акули. Створіння з жіночими головами та грудьми й орлиними кігтями впадуть на нього з висоти, а він відкриє їм обійми, і це буде кінець. Мозкошкварка.

Чи ще гірше: якась дівчина, яку він знає або знав, прийде до нього з-поміж дерев і буде щаслива його побачити, та виявиться, що вона зіткана з повітря. Хоча заради компанії він вітав би й таку.

Крізь своє єдине окулярне шкельце пильно оглядає горизонт: нічого. Море — розплавлений метал, небо — вицвіла синява, окрім діри, випаленої сонцем. Усе таке порожнє. Вода, пісок, небо, дерева, уривки минулого. Ніхто його не почує.

— Деркачу! — кричить він. — Засранцю! Гівно тобі в голові!

Прислухається. Солоня вода знову стікає йому по обличчі. Він ніколи не знає, коли це трапиться, і ніколи не може цього стримати. Тяжко дихає, наче якась гігантська долоня охопила його груди та стиснула — стиснула, відпустила, стиснула. Безглузда паніка.

— Ти це зробив! — кричить він в океан.

Жодної відповіді, нічого дивного. Лише хвилі, шу-шух, шу-шух. Він тре кулаком обличчя і занедбані вусики, розмазує бруд, сльози, шмарклі, липкий сік манго.

— Сніголюде, Сніголюде, — каже він собі. — Займися чимось реальнішим.

³ Існує припущення, що ця цитата — відсилання до роману Курта Воннегута «Бійня № 5».

⁴ С. Т. Колрідж, «Поема про Старого Мореплавця», пер. А. Онишка.

Вогнище

Колись давно Сніголюд не був Сніголюдом. Натомість був тоді Джиммі. Добрим хлопчиком.

Найбільш ранній повний спогад Джиммі — це велике вогнище. Йому було тоді п'ять, може, шість років. Мав на собі червоні гумові чобітки з усміхненими качиними личками на кожному пальці; він запам'ятав це, бо після того, як дивився на вогнище, мусив перейти в тих чобітках велику посудину з дезінфекційним засобом. Йому сказали, що цей засіб отруйний, не можна хлюпати, а він тоді непокоївся, що отрута потрапить каченятам до очей і нашкодить їм. Джиммі пояснювали, що каченята — це лише картинки, вони несправжні й нічого не відчують. Але він не надто вірив.

«Скажімо, п'ять із половиною», — подумав Сніголюд. Близько до правди.

Місяцем міг бути жовтень або листопад, бо листя тоді ще змінювало колір восени, стаючи жовтогарячим і червоним. Під ногами була грязюка, — мабуть, він стояв у полі, — мжичило. Вогнище було величезною купою корів, овець і свиней. Стирчали їхні ноги, випростані й застигли; на них вилито бензин; жовті, білі, червоні, жовтогарячі язички полум'я здіймалися й опадали, повітря наповнював сморід обвугленого м'яса. Трохи скидалося на барбекю на задньому дворі, коли тато там куховарив, але пахло значно сильніше, а ще додався запах автозаправки й паленого волосся.

Джиммі знав, як пахне палене волосся, бо колись він манікюрними ножицями обрізав трохи власного й підпалив його маминою запальничкою. Волосся згорнулося, звиваючись, як клубок чорних черв'ячків, тож відтяв ще трохи й підкинув знову. Доки його не застукали, зрізав собі все волосся спереду. На докори відповів, що це експеримент.

Тато тоді сміявся, але мама ні. Принаймні (як сказав тато) Джиммі вистачило глузду зрізати волосся, перш ніж підпалити його. «Це щастя, — промовила мама, — що не спалив дому». Тоді вони сперечалися через запальничку до сигарет, тато сказав, що її не було

б, якби мама не курила. Мама відповіла, що всі діти в душі палії — якби не запальничка, узявся б за сірники.

Коли ця сварка розгорілася, Джиммі полегшало, бо він уже знав, що його не покарають. Усе, що йому варто було робити, — це мовчати, і невдовзі вони забудуть, чому почали сваритися. А все ж почувався винним, бо глянь, до чого їх довів. Знав, що це закінчиться грюканням дверима. Дедалі нижче й нижче кулився в кріслі, а слова літали туди й сюди йому над головою, урешті-решт двері таки грюкнули — цього разу мама, — і задув вітер. Коли двері різко зачинялися, завжди задував вітер — маленьке пух-пупуф! — просто йому у вуха.

— Не зважай, старий, — сказав тато. — Жінки завжди перегріваються під комірцем. Вона охолоне. Давай по морозиву.

Так вони й зробили: розклали «Малинову Хвилю» у мисочки для каші із намальованими синіми й червоними птахами. То були мексиканські мисочки ручної роботи, їх не можна було класти до посудомийки, а Джиммі спорожнив їх дочиста, аби показати татові, що все гаразд.

Жінки й те, що відбувається під їхніми комірцями. Тепло і холод, які приходять та йдуть у дивній пижмовій квітковій країні зі змінною погодою, країні під їхнім одягом, таємничій, важливій, неконтрольованій. Таким був підхід його тата. Але питання про чоловічу температуру тіла ніколи не поставало; вони про це й словом не згадували, навіть коли він був малим. Хіба що коли тато казав: «Охолонь». Чого так? Чого ні слова про гарячі комірці чоловіків? Гладенькі комірці з гострими краями, із темними сірчаними колючими нутрощами. Йому придалися б кілька теорій про це.

Наступного дня тато повів його до перукарні, на вікні якої було намальовано гарненьку дівчину з вип'яченими губами, у чорній футболці, зсунутій з одного плеча. Дівчина злісно дивилася розмазаними вугільними очима, а її волосся стирчало, наче колючки. Кахляна підлога всередині геть уся була засипана волоссям у купах і копичках, його змітали щіткою. Спершу на Джиммі накинули чорну пелерину, тільки вона більше скидалася на слинявчик, а він такого не хотів, бо це для малих дітей. Перукар засміявся та сказав, що це не слинявчик, бо хто коли бачив дитину з чорним слинявчиком? Тож усе було гаразд, а тоді Джиммі вкоротили волосся, щоб підрівняти його, і, може, саме цього він і хотів — коротшого волосся. Відтак

волосся помазали чимось із баночки, щоб воно стирчало. Мазь пахла апельсиноюю шкіркою. Він усміхнувся сам собі в дзеркалі, а тоді насупився, звівши брови.

— Йому пальця до рота не клади, — сказав перукар, кивнувши татові Джиммі. — Справжнісінький тигр.

Скинув обрізане волосся Джиммі на підлогу до решти волосся, тоді з розмахом зняв чорну пелерину та зсадив Джиммі з крісла.

Біля вогнища Джиммі непокоївся через тварин, бо ж їх палили, і, напевне, їм було боляче. Але тато сказав, що ні. Тварини мертві. Те саме, що стейки й ковбаски, от тільки зі шкурами.

«І з головами», — подумав Джиммі. Стейки не мали голів. Через голови все відрізнялося: йому здавалося, що звірі дивляться на нього з докором у палених очах. Якимось чином усе це: вогнище, запах гару, але найбільше тварини, яким було боляче, — усе це його провина, бо він нічого не зробив, щоб їх урятувати. А водночас багаття йому подобалося. Сяяло, як різдвяна ялинка, але ялинка у вогні. Він сподівався, що потім буде й вибух, як по телевізору.

Тато стояв поруч із Джиммі, тримаючи його за руку.

— Підніми мене, — сказав Джиммі. Тато вирішив, що Джиммі хоче, щоб його потішили, тож підняв і притулив до себе. Але Джиммі також хотів ліпше все бачити.

— Отак воно все й кінчається, — сказав тато Джиммі, проте не Джиммі, а чоловікові, який стояв біля нього. — Тільки почни.

Голос тата Джиммі звучав сердито, як і в чоловіка, що відповів:

— Кажуть, що це занесли навмисне.

— Я б не здивувався, — відказав тато Джиммі.

— Можна взяти один коров'ячий ріг? — запитав Джиммі. Він не розумів, чому їм пропадати. Хотів попросити два, але не посмів.

— Ні, — відповів йому тато. — Не цього разу, старий.

Поляскав Джиммі по нозі.

— Піднімають ціни, — сказав чоловік. — Тому й збирають навар із бійні власної худоби.

— Бійні, правда, — з огидою промовив тато Джиммі. — Але це міг бути звичайний фанатик. Щось культове, складно сказати напевно.

— Чому ні? — запитав Джиммі. Ніхто більше рогів не хотів. Та цього разу тато пропустив його слова повз вуха.

— Питання, як він це зробив? — кинув він. — Я думав, що наші люди закрили нас тут, як у консервній бляшанці.

— Я теж так думав. Ми ж достатньо їм відстібаємо. То що ті хлопці роблять? Їм не платять за спання.

— Це міг бути підкуп, — сказав тато Джиммі. — Перевірятимуть банківські перекази, хоча дурним треба бути, щоб платити такі гроші через банк. Хай там як, покотяться голови.

— Прочісуватимуть густим гребенем, і не хотів би я бути на їхньому місці, — погодився чоловік. — А хто міг зайти ззовні?

— Хлопці-ремонтники. Вантажівки доставки.

— Це все мало б бути нашим власним.

— Я чув, що є такий план, — промовив тато. — Але такий вірус — це щось нове. Ми вже маємо біопринт.

— У цю гру можуть грати і двоє, — сказав чоловік.

— Може грати скільки завгодно людей, — зауважив тато Джиммі.

— Чого горіли вівці й корови? — запитав Джиммі наступного дня. Вони снідали втріох, отже, це мала б бути неділя. То був день, коли тато й мама обоє були за сніданком.

Тато Джиммі саме допив другу філіжанку кави. Ще коли пив, записував щось на покритому числами аркушику.

— Їх треба було спалити, — відповів він, — щоб це не поширювалося.

Він не підняв голови, а щось там клацав на кишеньковому калькуляторі, записуючи олівцем.

— Що поширилося?

— Зараза.

— Яка зараза?

— Це хвороба, як у тебе, коли ти кашляв, — сказала мама.

— То якщо я кашляю, мене теж сплять?

Джиммі перелякався, бо минулого тижня кашляв. І щомиті міг закашляти знову: уже щось і прилипло до горла. Йому перед очима постало власне охоплене полум'ям волосся, не якесь там одне чи два пасемка на тарілочки, а все, що й досі трималося голови. Не хотів, щоб його кинули на купу корів і свиней. Він заплакав.

— Скільки я маю тобі повторювати? — промовила мама. — Він надто малий.

— Татка знову зробили монстром, — сказав тато Джиммі. — Це був жарт, малий. Знаєш — жарт. Ха-ха.

— Він таких жартів не розуміє.

— Розуміє-розуміє. Правда, Джиммі?

— Так, — шморгнув носом Джиммі.

— Дай татові спокій, — сказала мама. — Татко думає. За це йому платять. Зараз він не має для тебе часу.

Тато відкинув олівця.

— Христе-боже, не могла б ти заспокоїтися?

Мама вкинула сигарету до напівпорожньої філіжанки кави.

— Пішли, Джиммі, погуляємо.

Потягла Джиммі за руку, із перебільшеною старанністю зачинила за ними двері. Навіть не взяла плаща, ні свого, ні Джиммі. Ні плащів, ні шапок. Мала на собі халат і капці.

Небо було сірим, вітер холодним, вона йшла, опустивши голову, а вітер куйовдив їй волосся. Вони обійшли дім, тоді вдвічі швидше, ніж зазвичай, пішли через мокрий травник. Мама далі тримала його за руку. Джиммі здавалося, що хтось залізним кігтем тягне його через глибоку воду. Був цілковито збаламученим, видавалося, що все довкола от-от розвалиться, закрутиться й полетить геть. Водночас почувався збудженим. Пильно дивився на мамині капці: вони вже заболотились. Якби це так він зі своїми, то мав би великі проблеми.

Вони пригальмували, а тоді зупинилися. Відтак мама заговорила до нього спокійним і лагідним голосом, наче вчителька з телевізора. Це означало, що вона не тямиться від люті. Зараза, сказала мама, невидима, бо дуже маленька. Може літати в повітрі, ховатися у воді або на брудних пальцях маленьких хлопчиків, тож йому не варто пхати пальців до носа, а потім до рота, а ще тому треба мити руки після туалету й тому не можна їх витирати...

— Я знаю, — озвався Джиммі. — Можна мені повернутися додому? Я змерз.

Мама наче й не чула.

— Зараза, — вела вона далі спокійним протяжним голосом, — зараза забирається в тебе й усе в тобі змінює. Змінює клітину за клітиною, і тому клітини хворіють. А оскільки ти весь складаєшся з маленьких клітинок, які працюють разом, щоб ти жив, то, коли клітинки хворіють, ти...

— Я можу кашляти, — перебив її Джиммі. — Я й зараз можу кашляти.

Удав, ніби закашлявся.

— Ох, байдуже, — сказала мама. Вона часто намагалася пояснити йому різні речі, а тоді їй це набридало. Це були найгірші миттєвості для них обох. Він пручався, удавав, що не розуміє, навіть коли розумів, поводився як дурник, але не хотів, щоб вона піддалася. Хотів, щоб мама була відважною, щоб розбивала стіну, яку він вибудував проти неї, щоб вела далі.

— Хочу ще послухати про маленькі клітини, — сказав він настільки плаксиво, наскільки посмів. — Хочу ще!

— Не сьогодні, — відповіла вона. — Пішли додому.

Ферми «ОрганІнк»

Тато Джиммі працював на Фермах «ОрганІнк». Був генографом, одним із найліпших у цій галузі. Відразу ж після отримання диплома провів деякі основні дослідження в картуванні протеома, а потім був співучасником проєктування Мафусаїлової Миші в межах Операції Безсмертя. Перейшовши до Ферм «ОрганІнк», разом із командою трансплантологів і мікробіологів, які займалися протиінфекційним сплайсингом, став одним із чільних творців свинона. Свинон — це такий жаргонізм: офіційною назвою було *sus multiorganifer*, свиня багатоорганна. Але всі казали «свинон». Інколи казали «Ферми “ОрганКвік”», але не часто. Насправді це була зовсім не ферма, геть не така, як ферми на картинках.

Метою проєкту «Свинон» було вирощування набору невразливих до хвороб людських тканин та органів усередині трансгенних свиней-донорів. Пізніше ці тканини легко трансплантувалися, без відторгнення, водночас були спроможними відбити атаки неприяних бактерій і вірусів, штамів яких ставало дедалі більше. Свинонам додано ген швидкого визрівання, щоб їхні нирки й серця швидше були готовими, а тепер удосконалювали свинона, у якому росло б п'ять-шість нирок одночасно. Такі тварини-донори могли б віддавати зайві нирки, а тоді жити собі далі, відрощуючи нові органи. От як омар міг відростити нову клешню замість відламаної. Так менше марнувалося, бо потрібно багато їжі й догляду, щоб виростити свинона. Ферми «ОрганІнк» поглинали величезні інвестиційні кошти.

Це все пояснили Джиммі, коли він став достатньо дорослим.

«Достатньо дорослим», — думав Сніголюд, чухраючи довкола укусу, але не його сам. Достатньо дорослим для чого? Щоб пити, злягатися, казати, що знає ліпше? Який йолоп відповідав за такі рішення? Наприклад, сам Сніголюд недостатньо дорослий для цієї, цієї... як це можна назвати? Цієї ситуації. Ніколи не буде достатньо дорослим, і жодна розумна людина теж...

«Кожен із нас мусить іти прокладеним перед ним шляхом, — каже голос у його голові, цього разу чоловічий, у стилі фальшивого гуру, — а кожен шлях унікальний. Шукача має цікавити не так природа шляху,

як милосердя, сила й терплячість, з якими кожен із нас відповідає на щохвилинні виклики...»

— Стули пельку, — каже Сніголюд. Якийсь дешевий порадник «зроби себе сам». Нірвана для недоумків. Хоча його переслідує відчуття, що він міг і сам написати цю перлину.

Природно, за щасливіших часів. Ох, значно щасливіших.

Органи свинонів можна було пристосовувати до клієнтів, використовуючи клітини окремих людей-донорів, а пізніше заморожувати, доки в них не виникне потреби. Це значно дешевше, ніж клонувати себе для запчастин, — тут, як казав тато Джиммі, зоставалося розпрасувати кілька складок, — або ж тримати одну-дві дитини на органи в нелегальних яслах. У брошурах і рекламних матеріалах «ОрганІнк», блискучих і сформульованих у стриманому тоні, було наголошено на результативності й порівняній користі для здоров'я процедури зі свинонами. Крім того, щоб усе згладити й усіх заспокоїти, стверджувалося, що покійні свинони не перетворюються на бекон і ковбасу: навряд чи хтось хотів би їсти тварину, клітини якої можуть бути ідентичними бодай до частини його власних.

Але з часом прибережні водоносні шари стали солоними, північна вічна мерзлота розтанула, величезна тундра булькала метаном, посухи на континентальних рівнинах тривали й тривали, азійські степи перетворилися на піщані дюни, а роздобути м'ясо ставало дедалі складніше, і в декого з'явилися вагання. Як можна було зауважити, усередині самих Ферм «ОрганІнк» у меню кафе для працівників напрочуд часто з'являлися сандвічі з беконом і шинкою та пироги зі свининою. Офіційно кафе звалося «Бістро Андре», але постійні відвідувачі називали його «Хру-хру». Коли Джиммі їв там ланч із татом, — так траплялося, якщо маму охоплювала хандра, — чоловіки й жінки за сусідніми столами по-дурному жартували на цю тему.

— Знову свинонячі пироги, — могли сказати вони. — Свинонячі налисники, свинонячий попкорн. Давай, Джиммі, їж!

Це збивало Джиммі з пантелику, він ніяковів і не знав, кому що можна їсти. Не хотів їсти свинонів, бо думав про них як про створінь, дуже схожих на нього самого. Але ні він сам, ні вони не могли багато сказати про те, що діялося навколо.

— Не зважай на них, серденьку, — казала Рамона. — Вони тільки дражняться, знаєш?

Рамона була однією з лаборанток його тата. Часто їла ланч із ними обома, із ним і з татом. Була молода. Молодша за тата, навіть за маму, скидалася на дівчину, намальовану на вікні перукаря, такі ж вип'ячені губи й великі очі, великі й розмазані. Але часто усміхалася, а її волосся не стирчало колючками. Волосся в неї було м'яким і темним. Мама Джиммі мала волосся, яке сама називала *брудний блонд*. («Недостатньо брудний, — казав тато. — Гей! Жартую. Жартую. Не вбивай мене».)

Рамона завжди їла салат.

— Як там Шерон? — питала вона тата Джиммі, дивлячись на нього широко розплющеними й серйозними очима. Шерон — це мама Джиммі.

— Не надто, — відповідав тато Джиммі.

— Це недобре.

— Це проблема. Я непокоюся.

Джиммі придивлявся, як Рамона їсть. Відкушувала дуже потроху та хитрлялася жувати латук, не хрумтячи. І сиру моркву теж. Це якесь диво, наче вона розріджувала цю тверду хрумку їжу й усмоктувала її, як москітний комар на DVD.

— Не знаю, може, вона має комусь показатися? — стривожено звела брови Рамона. На її повіках було забагато бузкових тіней, тому вони трохи морщилися. — Тепер усяке роблять, так багато нових таблеток...

Рамона могла собі бути технічним генієм, але говорила, як малята в рекламі гелю для душу. Тато казав, що вона зовсім не дурна, просто не хоче витратити силу своїх нейронів на довгі речення. В «ОрганІнк» було чимало таких людей, і не всі вони були жінками. Це тому, що вони числові, а не словесні люди, пояснював тато Джиммі. Джиммі вже знав, що він сам не числова людина.

— Не те щоб я їй на це не натякав. Я роздивився, знайшов найліпшого фахівця, але вона не пішла, — сказав тато Джиммі, утупившись у стіл. — Має власні ідеї.

— Це сором, марнотратство. Себто вона така мудра!

— Ой, вона й досі аж замудра, — відповів тато Джиммі. — Їй та *мудрість* вухами ллється.

— Але колись вона була така, знаєш...

Виделка вислизнула Рамоні з пальців, і вони з татом дивилися одне на одного, наче шукаючи ідеального прикметника, щоб описати, якою була колись мама Джиммі. Відтак помітили, що Джиммі прислухається, і перевели на нього свою увагу, як космічні промені. Аж надто ясно.

— Джиммі, серденьку, як там у школі?

— Їж, старий, гризи шкоринку, щоб росло волосся на грудях!

— Можна подивитися на свинонів? — питав Джиммі.

Свинони були більшими й товщими, ніж звичайні свині, щоб було вдосталь місця для всіх додаткових органів. Їх утримували в спеціальних будівлях, під суворою охороною: викрадення конкурентами свинона та його старанно шліфованого генетичного матеріалу було б катастрофою. Заходячи до свинонів, Джиммі мусив надягти завеликий йому біокост, накласти маску, а спершу вимити руки дезінфекційним милом. Йому особливо подобалися маленькі свинони, дванадцяттеро у свиноматки, і всі вишикувалися в ряд, ссучи молоко. Свинонята. Ці були миленькі. Зате дорослі трохи лякали, із цими їхніми мокрими носами й рожевими очицями під білими віями. Дивилися на нього, наче його бачили, справді бачили й мали щодо нього якісь плани на пізніше.

— Свинон, балон, свинон, балон, — наспівував він, щоб заспокоїтися, перевісившись через край загорожі. Відразу ж після миття загорожа пахла не так аж неприємно. Він тішився, що не живе в загорожі, де мусив би лежати серед куп как-как і пісь-пісь. Свинони не мали туалетів і робили це всюди; це викликало неясне почуття сорому. Але він давно вже не мочив свого ліжка або ж думав, що не мочив.

— Не впади, — сказав тато. — З'їдять тебе за хвилину.

— Не з'їдять, — відповів Джиммі. «Бо я їхній приятель», — подумав він. Шкодував, що не має довгої жердини, такої, щоб можна було їх штовхати — не боляче, тільки так, щоб бігали довкола. Вони надто довго геть нічого не робили.

Коли Джиммі був справді малим, вони жили в будиночку в стилі кейп-код⁵, у одному з Модулів, там були його фотографії в переносному дитячому ліжечку на ганку, із датами й усім іншим,

розклеєні мамою по фотоальбомах, коли вона ще таким переймалася. Але тепер вони мешкали у великому георгіанському домі з внутрішнім басейном і маленьким тренажерним залом. Тамтешні меблі називалися *репродукціями*. Джиммі був уже достатньо великим, коли зрозумів, що означає це слово, — до кожної такої репродукції десь існує оригінал. Або колись існував. Щось таке.

Дім, басейн, меблі — це все належало Закритому Комплексу «ОрганІнк», де колись мешкало тільки вище керівництво. Але з часом там дедалі більшало адміністраторів середнього рівня і молодших науковців. Тато Джиммі казав, що так ліпше, бо ніхто не мусив доїжджати на роботу з Модулів. Попри стерильні транспортні коридори та швидкісні поїзди, подорожі через місто залишалися ризикованими.

Джиммі ніколи не був у місті. Бачив його лише по телевізору: нескінченні білборди, неонові вогні, ряди будівель, високих і низьких; довжелезні непривабливі вулиці, сила-силенна всіляких автомобілів, і деякі з них викидали ззаду хмару диму; тисячі людей, які кудись поспішали, когось вітали, проти чогось протестували. Існували ще й інші великі міста, близькі й далекі; у деяких із них були кращі квартали — майже як Комплекси, казав тато, із високими стінами довкола будинків, але по телевізору їх мало показували.

Мешканці Комплексу не ходили в місто без потреби, а коли вже мусили, то йшли не самі. Називали міста *плебурбами*. Хоча всі тамтешні мешканці носили біометричні ідентифікаційні посвідчення, громадська безпека в плебурбах мала численні діри: крутилися там люди, які могли підробити все, що завгодно, і самі бути ким завгодно. Це не кажучи вже про неконтрольованих маргіналів: наркоманів, грабіжників, бомжів, божевільних. Тож працівникам Ферм «ОрганІнк» найліпше було мешкати всім разом, під надійним захистом.

За стінами, воротами та прожекторами «ОрганІнк» усе було непередбачуваним. А всередині все залишалося таким, як колись, за часів дитинства тата Джиммі, до того, як справи стали серйозними. Так принаймні казав тато Джиммі. Мама Джиммі казала, що це все штучне, що це тільки парк з атракціонами та що старого способу життя не повернути. Але тато Джиммі відповідав: навіщо це нищити? Можна гуляти без страху, правда ж? Проїхатися на велосипеді,

посидіти у вуличному кафе, купити морозиво? Джиммі знав, що тато має рацію, бо він сам усе це робив.

Попри те, люди з КорпБеКорпу — ті, кого тато Джиммі називав *нашими людьми*, ці люди постійно мусили бути насторожі. Коли ставки настільки високі, невідомо, до чого може вдатися інша сторона. Інша сторона чи інші сторони, бо варто було зважати не на одну сторону. Інші фірми, інші країни, різні фракції та змовники. Довкола було забагато комп'ютерного заліза, як казав тато Джиммі. Забагато заліза, забагато софту, забагато ворожих біоформ, забагато всілякої зброї. І забагато заздрості, фанатизму й неправедної віри.

Колись давно, за часів лицарів і драконів, королі та князі жили в замках із високими стінами, підйомними мостами й бійницями в оборонних мурах, щоб лити звідти гарячу смолу на ворогів. Так казав тато Джиммі, а ще казав, що Закриті Комплекси задумано так само. Замки потрібні, щоб ти сам зі своїми друзями мило сидів усередині в безпеці, а всіх інших тримав назовні.

— То ми королі та князі? — питав Джиммі.

— О, безперечно, — сміявся тато.

Ланч

Колись мама Джиммі працювала на Ферми «ОрганІнк». Так вони познайомилися з татом: обоє працювали в тому самому Комплексі, у тому ж проєкті. Мама була мікробіологом: вона мала досліджувати протеїни біоформ, небезпечних для здоров'я свинонів, і модифікувати їхні рецептори так, щоб вони не могли зв'язатися з рецепторами клітин свинонів. Або ж розробляти ліки, що діяли як блокувальники.

— Це дуже просто, — казала вона Джиммі, охоплена одним із її пояснювальних настроїв. — Погані мікроби й віруси хочуть пробратися крізь двері клітини та їсти свинонів ізсередини. А мамина робота — майструвати замки до дверей.

На комп'ютерному екрані показала Джиммі зображення клітин і мікробів, зокрема тих, які хочуть пробратися крізь двері клітин, заразити їх і зробити так, щоб вони луснули; збільшені фотографії протеїнів і ліків, які вона колись тестувала. Усі ці зображення скидалися на банки з льодяниками в супермаркеті: прозора пластикова банка з круглими льодяниками, прозора пластикова банка з жувальним желе, прозора пластикова банка з довгими локричними спіральками. Клітини були наче прозорі пластикові банки з накривками, які можна підняти.

— А чого ти вже не майструєш замків до дверей? — запитав Джиммі.

— Бо я хотіла зостатися вдома, із тобою, — відповіла вона, дивлячись на маківку Джиммі й затаючись сигаретою.

— А як же свинони? — занепокоївся Джиммі. — Мікроби заберуться їм усередину!

Він не хотів, щоб його приятелі-тварини луснули, як заражені клітини.

— Тепер за це відповідають інші люди, — сказала мама. Здавалося, її геть це не обходить. Дозволила Джиммі гратися зображеннями на своєму комп'ютері, а коли він навчився запускати програми, то міг грати з ними у військові ігри — клітини проти мікробів. Мама казала, що якщо він і знищить комп'ютерні дані, то це байдуже, бо всі ці матеріали вже застаріли. Хоча певними днями, коли вона здавалася енергійною, цілеспрямованою, зосередженою та спокійною, то сама любила погратися з комп'ютером. Йому подобалося, коли вона таке

робила, коли здавалося, що вона добре розважається. Була тоді приязною. Була як справжня мама, а він як справжня дитина. Але такі настрої не тривали довго.

Коли вона кинула роботу в лабораторії? Коли Джиммі розпочав повночасне навчання в першому класі Школи «ОрганІнк». Щось тут не збігалося, бо якщо вона хотіла залишатися з Джиммі вдома, то чому зробила це саме тоді, коли Джиммі надовго йшов із дому? Джиммі ніколи не міг зрозуміти причин, а коли вперше почув це пояснення, був замалим, щоб навіть подумати про це. Знав тільки, що Долорес, домашню няню з Філіппін, звільнено, і він дуже за нею сумував. Вона називала його Джим-Джим, усміхалася, сміялася, готувала йому яйце так, як він любив, співала пісень і все йому дозволяла. Але Долорес мусила піти, бо тепер справжня мама Джиммі постійно буде вдома, — а це мало бути подарунком для нього. Нікому не потрібні дві мамусі, еге ж?

«О так, потрібні, — думав Сніголюд. — Справді потрібні».

У пам'яті Сніголюда закарбувалося виразне зображення його матері — чи матері Джиммі, — як вона сиділа за кухонним столом, усе ще в купальному халаті, коли він повертався зі школи на ланч. Перед нею стояла неторкана філіжанка кави, вона виглядала крізь вікно й курила. Халат мав маджентову барву, цей колір досі його непокоїв, тільки-но він його бачив. Зазвичай жодного ланчу для нього не було наготовано, він мусив робити це сам, а єдиним материним внеском були промовлені байдужим голосом указівки. («Молоко в холодильнику. Праворуч. Ні, *праворуч*. Не знаєш, де в тебе права рука?») Голос здавався змученим, може, вона була ним змучена. А може, була хворою.

— Ти заражена? — запитав він одного дня.

— Про що ти, Джиммі?

— Як ті клітини.

— А, ясно. Ні, не заражена, — сказала вона. Відтак, за мить: —

А може, і так.

Але, коли він скривився, вона відразу ж це заперечила.

Понад усе Джиммі хотів її розсмішити — зробити її щасливою, такою, як, йому здавалося, він її пам'ятав. Розповідав їй про смішні випадки, що трапилися в школі, випадки, які намагався видати за

смішні або й просто вигадував. («Керрі Джонсон наклала купу на підлозі»). Плигав кімнатою, косив очима й пищав, як мавпа. Цей трюк діяв на кількох дівчаток із його класу й майже на всіх хлопців.

Шмарував на носа арахісове масло й намагався злизати його язиком. Переважно ці дії драгували маму. «Це невесело, це негарно. Припини, Джиммі, у мене від тебе голова болить». Але інколи витискав із неї усмішку чи й більше. Ніколи не знав, як це подіє.

Час від часу на нього чекав справжній ланч, так поданий і такий екстравагантний, що він лякався: з якої це нагоди? Стіл накрито, паперова серветка — *кольорова* паперова серветка, як на святковому обіді, — сандвіч з арахісовим маслом і желе, його улюблена комбінація; але сандвіч був круглим, як обличчя, голова арахісова, усміхнене обличчя желейне. Мама була тоді старанно вдягнена, усмішка на вкритих помадою губах — наче відображення желейної усмішки на сандвічі, вона вся — увага до нього, до його дурних історій, щиро дивиться на нього, очі блакитніші за блакить. У такі дні вона нагадувала йому порцелянову раковину: чисту, блискучу, тверду.

Він знав, що мусить цінувати зусилля, укладені нею в цей ланч, тож також докладав зусиль:

— Ох, мій улюблений! — казав він, заковуючи очі, потираючи живіт у карикатурному голоді, перебільшуючи. Але досягав, чого хотів, бо тоді вона сміялася.

Підрісши й похитрішавши, він виявив, що в ті дні, коли не міг здобути схвалення, міг принаймні викликати якусь реакцію. Усе ж ліпше, ніж байдужий голос, порожні очі, змучений погляд крізь вікно.

— Можна мені мати kota? — починав він.

— Ні, Джиммі, тобі не можна мати kota. Ми вже про це розмовляли. Коти можуть переносити інфекції, шкідливі для свинонів.

— Але тебе це вже не обходить. — Це лукавим голосом.

Зітхання, видих диму.

— Інших обходить.

— Можна мені мати собаку?

— Ні. Собак теж не можна. Не міг би ти зайнятися чимось у своїй кімнаті?

— Можна мені мати папугу?

— Ні. А тепер припини. — Насправді вона й не слухала.

— Можна мені мати нічого?

— Ні.

— О, добре! — викрикував він. — Я можу не мати нічого! Тож мушу мати щось! Що я можу мати?

— Джиммі, інколи ти як чиряк на дупі, знаєш?

— Можна мені мати маленьку сестричку?

— Ні!

— Тоді маленького братчика? Можна?

— Ні означає ні! Ти мене не чуєш? Я сказала ні!

— Чого ні?

То був основний момент, який усе вирішував. Мама могла заплакати, підхопитися і вибігти з кімнати, грюкнувши дверима, або могла заплакати та пригорнути його. Або жбурнути філіжанку кави й закричати: «Це все гівно, саме гівно, це безнадійно!» Могла навіть ударити Джиммі, а тоді заплакати й обійняти його. Або ж могла бути довільна комбінація цього всього.

Або ж це міг бути тільки плач, голова, зіперта на руки. Вона починала тремтіти, важко дихала, заходилася плачем і хлипала. Тоді він не знав, що робити. Так любив її, коли робив нещасною або коли вона робила нещасним його: у такі миті він насилу розумів, хто кого мучить. Гладив її, тримаючись позад неї, як гладив би бездомного пса, тягнув руку й казав: «Мені так шкода, мені так шкода». І він насправді шкодував, але було в цьому й щось інше: він тішився і поздоровляв себе за те, що йому вдалося досягти такого ефекту.

А ще він боявся. Балансував на вістрі ножа: чи не задалеко він зайшов? А якщо так, то що буде далі?

[5](#) Традиційний тип північноамериканського сільського будинку XVII—XX ст.

Полудень

Полудень — найгірший час доби через сліпуче сонце й вологу. Близько одинадцятої Сніголюд знову відступає в ліс, так, щоб і не бачити моря, бо шкідливе проміння відбивається від води й дістається до нього, навіть якщо він захищений від неба. Тоді в нього з'являються почервоніння й пухирі. Згодився б тюбик із добрим кремом від сонця, якби він міг таке знайти.

Першого тижня, коли Сніголюд мав більше енергії, він змайстрував собі халабуду з опалих галузок і рулончика клейкої стрічки та пластикового брезенту, знайдених у багажнику розбитої машини. Мав тоді ножа, але загубив його за тиждень чи, може, за два тижні. Мусить ліпше стежити за тижнями. Ніж був кишеньковим, із двома лезами, шилом, напильничком, пилочкою для нігтів і штопором. А ще маленькі ножиці, якими він обрізав нігті на ногах і стрічку. Ножиць було шкода.

Він дістав такого ножа від батька на свій дев'ятий день народження. Той завжди дарував йому інструменти, намагаючись виховати його більш практичним. На батькову думку, Джиммі не міг і лампочки вкрутити. *«Хто хоче вкручувати лампочки? — промовляє голос у Сніголюдовій голові. Цього разу це комік-конференсьє. — Ліпше я вкручуватиму в ліжку».*

— Стули пельку, — каже Сніголюд.

— Ти дав йому долар? — запитала Орикс, коли він розповів їй про ножа.

— Ні. Навіщо?

— Треба платити, коли хтось дає тобі ножа. Тоді невдача тебе не поріже. А я не хотіла б, щоб невдача тебе порізала, Джиммі.

— Хто тобі таке сказав?

— Ох, хтось, — відповіла Орикс. *Хтось* відіграв значну роль у її житті.

— Який хтось? — Джиммі ненавидів цього хтоса — безликого, безокого, глузливого, усе, що він мав, — це руки й цюцюрка, одна, подвійна, багато, — але Орикс уже наблизилась губи до його вуха й шепотіла: *«Ох, ох, хтось, один»*, сміючись, тож як він міг сконцентруватися на своїй дурній старій ненависті?

ridmi
ТВІЙ УЛЮБЛЕНИЙ КНИЖКОВИЙ

КУПИТИ